

7. lk

8. lk

9. lk

Katsomus

T1-T4, T6-T7

Maailmankatsomus, maailmankuva

- **Tavat ymmärtää ympäröivää todellisuutta; mikä vaikuttaa uskomuksiimme, miten erilaiset uskomukset sekoittuvat ajattelussa.**
- Mitä on tieto, esim. suhteessa luuloon, uskonnollisiin uskomuksiin.

Elämäkatsomus ja identiteetti

- Arvot ohjaavat valintoja.
- **Valintojen vaikutus identiteettiin, identiteetin näkyminen valinnoissa; mistä identiteetti rakentuu, mikä siihen vaikuttaa, miten se muuttuu ajan myötä.**

Uskonnolliset katsomukset

- Esimerkit, mm. kristinusko, islam pääpiirteittäin.
- **Katsomukselliset käsitteet, mm. teismi, ateismi, agnostismi.**
- Mitä uskonto on; millaista on uskonnollinen usko, ajattelu ja elämäntapa

Hyvä elämä

T1, T6, T7, T9

Tarpeet, halut, arvot, sivistys

- **Mitä elämiseen tarvitaan, mitkä halut voivat olla turhia tai vahingollisia?**
- **Arvot ohjaavat ihmisen ratkaisuja, millä asioilla on arvo, mikä on itseisarvo ja välinearvo?**
- Mitä on sivistys, mikä on sivistyksen tarpeellisuus?

Elämän tarkoituksellisuus

- Miten löydät elämällesi tarkoituksen, tarvitseeko kaikkien elämällä olla tarkoitus?
- Uskonnot ja aatteet antavat erilaisia vastauksia.
- **Erilaiset elämänvalinnat, oman elämän merkityksellisyys**

Elämä erilaisissa yhteisöissä; yksilön oikeudet ja velvollisuudet

- **Mihin ihminen tarvitsee yhteisöjä? Mitä yhteisöt antavat ihmiselle?**

Ihmisarvo ja ihmisoikeudet

T1, T5-T8, T10

Ihmisoikeusajattelu

- YK:n Ihmisoikeuksien julistuksen pääperiaatteet, tärkeimmät oikeudet
- Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin.
- **Ihmisoikeudet velvoittavat valtiovaltaa ja jokaista ihmistä.**

Lapsen oikeuksien sopimus

- Pääperiaatteet – miksi lapsille tarvitaan lapsille oma ihmisoikeussopimus? Lasten alttius kaltoinkohtelulle, vajaanalaisuus.
- Lapsen oikeuksien viikko, vuosittain vaihtuvine sisältöineen.
- **Mitkä oikeudet kuuluvat kaikille lapsille, toteutuvatko ne käytännössä?**

Ihmisoikeusloukkaukset

- **Holokausti, kansanmurhat**
- Orjuus ja ihmiskauppa
- Suomen valtion ihmisoikeusloukkaukset

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

	<ul style="list-style-type: none"> • Miten yhteisön tuki mahdollistaa yksilön hyvää elämää? • Ihminen kuuluu erilaisiin yhteisöihin, joissa on omat toimintatapansa ja odotuksensa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Millaista on ihmisarvoinen kohtelu, miten voidaan torjua syrjintää? • Erilaiset tavat elää ja olla – mm. seksuaalisuus, sukupuoli-identiteetti • Ennakkoluulot – mistä ne tulevat, miten ne vaikuttavat, miten niihin voidaan vaikuttaa?
<p><u>Kulttuuri</u> T1, T2, T6, T7</p> <p>Kulttuuri – kieli, tavat, perinteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurin välittämisen tavat, kulttuurin kehittyminen ja muuttuminen ajan myötä • Unescon maailmanperintökohteet Suomessa ja aineeton kulttuuriperintö • Kulttuurisuus – mitä tarkoittaa kulttuuriin kuuluminen, mitä yksilö saa kulttuuristaan, velvoittaako kulttuuri yksilöä • Kulttuurien vertailu – voiko kulttuureja arvioida, onko olemassa ns. hyvää kulttuuria. <p>Valta-, ala, vastakulttuurit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miten valtakulttuuri vaikuttaa yhteiskunnassa, mikä on valtakulttuurin merkitys yhteiskunnassa? • Kulttuurien kohtaaminen monikulttuurisessa yhteiskunnassa, mm. vähemmistökulttuurit Suomessa 	<p><u>Moraaliset valinnat</u> T1, T6–T8, T10</p> <p>Yhteisöelämän edellytykset ja vaatimukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisillä on yksilöinä erilaisia velvollisuuksia, säännöillä ja laeilla on tarkoituksensa. • Onko kaikki laitton aina väärin ja laillinen sallittua – lait pohjautuvat muuttuviin arvoihin. • Kumpi on tärkeämpää – yhteisön vai yksilön etu? <p>Teon moraalinen arviointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teon tarkoitus ja teon seuraukset • Valintojen vaikutukset • Vastuu omista valinnoista, teoista ja tekojen seurauksista <p>Arjen etiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rangaistusten oikeasuhteisuus • Elämänsä kaaren etiikka: abortti, seksuaalisuus, eutanasia • Tasa-arvo ja miten siihen päästään 	<p><u>Luontosuhde ja kestävä tulevaisuus</u> T1, T6, T8, T9</p> <p>Ihminen osana luontoa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mitä on luonnollinen, voiko mikään olla luonnotonta? • Kaupunkia ja maaseutua tarvitaan molempia • Ihmisen tarpeet täytetään luonnosta, ihmisenkin eläinkunnan jäsenenä. Onko ihminen luonnon yläpuolella? • Luonto raaka-ainevarastona ja luonto itsessään arvokkaana <p>Ympäristöetiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilmastonmuutos • Jätteet maalla ja merissä • Tehotuotanto, eläinten oikeudet • Lajikato <p>Kestävä kehitys, vastuullinen kuluttaminen</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Miten ala- ja vastakulttuurit kehittyvät, miten ne vaikuttavat, miksi ne ovat tärkeitä? <p>Media, taide</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taiteen tarkoitus herättää ajatuksia, viihteen tarkoitus viihdyttää • Taiteella voi tehdä aktivismia: graffitit, punk, isänmaalliset taideteokset • Median eri muodot: TV, radio, some, meemit 		<ul style="list-style-type: none"> • Miten tutkia tuotteiden eettisyyttä ja tehdä valistuneita valintoja • Kestävän kehityksen osa-alueet – ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys
<p><u>Katsomusvapaus</u> T1-T7</p> <p>Aatteet ja ideologiat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aatemaailman vaikutukset valintoihin, elämäntapaan, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen • Esimerkit aatteista ja niiden vaikutuksista • Sekulaari, uskonnoton humanismi – ihmiskeskeisyys, -lähtöisyys ja inhimillinen kehitys <p>Katsomusvapaus Suomessa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uskonnonvapauden kehityskulku Suomessa 	<p><u>Sosiaalisen median etiikka</u> T1, T6, T7</p> <p>Median vastuu ja vastuu mediassa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Algoritmit ohjaavat ajattelua ja politiikkaa • Nettikeskusteluissakin pitää osata käyttäytyä, älä sano mitä et sanoisi kasvotusten <p>Vaikuttaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisessa mediassa voi jakaa tietoa, osoittaa mieltä • Mieli pidevaikuttaminen somessa ja perinteisessä mediassa • Mainostaminen, piilomainonta 	

<ul style="list-style-type: none">• Miten katsomuksellinen yhdenvertaisuus turvataan? Monikulttuurinen ja monimuotoinen paikallisyhteisö ja yhteiskunta	<p>Harhaanjohtaminen</p> <ul style="list-style-type: none">• Kaikki mitä luet netissä ei ole totta; misinformaatio, disinformaatio, salaliittoteoriat• Kuplautuminen, polarisaatio• Itsevaltaisten valtioiden levittämät valheet, propaganda	
---	---	--